



# Pårørendeevenlige kommuner

Mange tusinde danskere er pårørende til et menneske med psykisk sygdom. Livet som pårørende er hårdt, og ansvaret og belastningen kan være meget opslidende selvom det også kan være givende, at støtte og hjælpe et menneske man holder af. Pårørende til mennesker med psykisk sygdom bliver i alt for mange tilfælde efterladt på sidelinjen, mens deres værdifulde viden og erfaring går til spilde. Forbedring af pårørendeinddragelsen og støtte til pårørende bør derfor være en topprioritet for behandlere og politikere. I kommunerne kan man skabe et godt fundament ved at indføre pårørendepolitikker.

## Forslag:

- **Pårørendepolitik**  
Kommunen skal have en opdateret pårørendepolitik, så den er i overensstemmelse med koncept for systematisk pårørendeinddragelse.
- **Opkvalificering af ansatte**  
Kommunens ansatte skal blive bedre klædt på i mødet med pårørende, således de kan sikre tilstrækkelig afdækning af pårørendes behov, ønsker og valg.
- **Psykiatriciudvalg**  
Der skal oprettes et kommunalt opgaveudvalg, der tager sig af spørgsmål vedrørende psykiatri.
- **Psykiatriciråd.**  
Kommunen skal inddrage viden og synspunkter fra mennesker med psykisk sygdom og pårørende ved at oprette et psykiatriciråd eller sikre tilgængelighed i handicapråd.
- **Pårørenderåd på bosteder**  
Kommunen skal facilitere pårørenderåd på bosteder, så bosteder kan inddrage pårørendes viden og få et bedre samarbejde med de pårørende.
- **Pårørendevejleder.**  
Kommunen skal ansætte en pårørendevejleder, som kan vejlede og hjælpe pårørende til mennesker med psykisk sygdom.
- **Kommuner bør følge Oslo-standarden.**  
Kommunen skal med afsæt i erfaringer fra Oslo-standarden sikre lignende standarder, der beskriver kommunens ansvar og pligter i forhold til pårørende, og gør det konkret for medarbejdere i alle led i kommunen, hvad deres forpligtigelser er – også når den pårørende er et barn.



- **Pårørendeaftaler**

Kommunen skal oprette pårørendeaftaler efter norsk forbillede med henblik på at varetage de rettigheder og behov, som pårørende med byrdefulde omsorgspligter måtte have.

## Uddybning af forslag

### **Pårørendepolitik**

Kommuner, der ikke har en pårørendepolitik, der gælder for pårørende til et menneske med psykisk sygdom, bør udarbejde én med udgangspunkt i Sundheds- og Socialstyrelsens koncept for systematisk pårørendeinddragelse<sup>i</sup>. Her skal pårørende tænkes ind i alle dele af kommunens arbejde med mennesker med psykisk sygdom og så pårørende ved, hvilken hjælp de kan få og alle ved, hvordan man samarbejder med pårørende.

En opdateret pårørendepolitik bør indeholde eks.:

- At kommunen skal tage bedre hensyn til pårørendes arbejdstider ved planlægning af konsultationer og sikre at pårørende kan tilvælge virtuelle møder og telefontider m.v.
- At kommunen skal hjælpe pårørende til kunne hjælpe ved at give bedre mulighed for at digitalt kunne få journaladgang, foretage bookinger, medicinudlevering, kommunikation med kommunale medarbejdere, der kommer i hjemmet
- Kommunen skal have tydelig anvisning på hjemmesiden, hvordan pårørende kan få hjælp. F.eks. til aflastning, afløsning, støttegrupper mm.

### **Opkvalificering af ansatte**

- Uddannelse og udarbejdelse af vejledning til ansatte i socialpsykiatrien og på private boformer, så de bedre kan hjælpe borgere til at have kontakt til pårørende medmindre andet er indikeret
- Uddannelse og udarbejdelse af vejledning til ansatte i socialpsykiatrien og på private boformer, så de bedre inddrage pårørendes viden og informere de pårørende medmindre andet er indikeret.

### **Psykiatriudvalg**

Kommunen bør oprette et særligt opgaveudvalg for psykiatrien. I mange kommuner håndteres psykiatrien enten i sundheds-, social- eller handicapudvalget, og ikke i et udvalg for sig selv. Det betyder desværre at nogle af de problemstillinger, der er særlige for mennesker med psykisk sygdom, kommer i baggrunden<sup>ii</sup>. I nogle kommuner er udvalgenes arbejde inkluderende overfor pårørende og problemstillinger vedrørende mennesker med psykisk sygdom. Her skal man selvfølgelig ikke ændre noget.

### **Psykiatriråd**

Kommunen bør oprette et psykiatriråd, der kan rådgive kommunen om forhold for mennesker med psykisk sygdom og pårørende. Alternativt bør kommunen sikre, at der er plads til organisationer, der ikke er medlem af Dansk Handicaporganisationer i handicaprådet, for at få psykiatrien og de pårørende repræsenteret. Ifølge retssikkerhedsloven sammensættes handicaprådet af 3-7 medlemmer fra handicaporganisationerne i kommunen udpeget efter



indstilling fra Danske Handicaporganisationer og 3-7 medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen, heraf et antal af kommunalbestyrelsens medlemmer<sup>iii</sup>. Det tolker enkelte kommuner på den måde, at de ikke kan give pladsen til andre organisationer end de, der medlem af Danske Handicaporganisationer, men i andre kommuner er der godt samarbejde.

### **Pårørenderåd på bosteder**

For mange beboere i botilbud er det vigtigt, at personalet bidrager til at understøtte og udvikle relationen til pårørende, i det omfang beboeren ønsker det. Det er derfor vigtigt, at pårørende føler sig velkomne og anerkendt af personalet, når de er på besøg hos en beboer i botilbuddet. Pårørende kan være en ægtefælle, børn, forældre, søskende, anden familie, en ven eller veninde eller andre. For at styrke samspillet og samarbejdet mellem voksne med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, herunder mennesker med sindslidelser, som bor i botilbud, deres pårørende samt personalet og ledelsen i botilbuddene skal kommunen udarbejde en politik for pårørende til mennesker, der bor på botilbud. Det kan med fordel ske med udgangspunkt i Socialstyrelsens inspirationshæfte om politik for pårørendesamarbejde i botilbud<sup>iv</sup>

### **Pårørendevejleder**

Der er ansat pårørendevejledere i nogle kommuner, men langt fra alle. De er typisk ansat til at hjælpe pårørende indenfor alle sygdomsområder. Kun én kommune har en psykiatrispecialiseret pårørendevejleder. Bedre Psykiatri samarbejder med 33 andre organisationer i Pårørendeinitiativet om at få pårørendevejledere i alle kommuner. (Se Bedre Psykiatri selvstændige forslag [her](#)). Pårørendevejleder kan med fordel selv have pårørendebaggrund og stillingen kan tage afsæt i erfaringer med regionale pårørendepeers (forældrementorer og pårørendementorer – se link).

### **Kommuner bør følge Oslo-standard**

Oslo kommune i Norge har udviklet en standard der skal sikre, at systematisk samarbejde med pårørende er en integreret og naturlig del af den daglige praksis i kommunen<sup>v</sup>. Standarden skal bidrage til systematisk samarbejde med pårørende uanset alder og skal fungere som en integreret og naturlig del af den daglige kommunale praksis. Indbyggerne i kommunen skal opleve at det er let at komme i kontakt med kommunen og de bliver hørt, set og forstået samt medvirker.

Standarden beskriver kommunens ansvar og pligter i forhold til pårørende, og gør det konkret for medarbejdere i alle led i kommunen, hvad deres forpligtigelser er – også når den pårørende er et barn.

- Pårørendesamarbejde, herunder kommunikation og afklaring af roller, rammer og forudsigelighed og evalueringer af samarbejdet
- Pårørendestøtte
- Sikring af kompetencer til involvering og støtte til pårørende
- Samarbejde med andre aktører om pårørendestøtte
- Pårørendekoordinator
- Kortlægning af pårørendes behov



Desuden slår standarden fast, at familie ikke har omsorgspligt overfor familiemedlemmer over 18 år, hvis ikke det er noget de selv ønsker. Opgaver, som pårørende skal varetage, skal derfor aftales med de pårørende og kommunen kan ikke bare regne med at de pårørende varetager opgaver uden det er aftalt. Desuden skal sundheds- og omsorgstjenesterne i Oslo opdage pårørendes behov og tilbyde ydelser til pårørende, der har behov for det

[Læs mere](#)

## Pårørendeaftaler

Efter nyt norsk initiativ og forbillede er Pårørendeaftale er et redskab til at varetage de rettigheder og behov, som pårørende med byrdefulde omsorgspligter måtte have. Formålet med pårørendeaftalen er at passe de pårørende og at forbedre samspillet og dialogen mellem pårørende og den kommunale sundheds- og omsorgstjeneste. Værktøjet indeholder en guide til forberedelse af en samtale med pårørende, et forslag til en invitation til pårørende og en samtaleguide med vigtige emner i samtalen. Pårørendeaftalen skal bidrage til god dialog, godt samarbejde og bedre forudsigelighed for pårørende, den giver ikke nye rettigheder til pårørende<sup>vi</sup>. Læs mere [her](#):

## Noter

---

<sup>i</sup> Sundhedsstyrelsen og Socialstyrelsen 2018: Koncept for systematisk inddragelse af pårørende.

<sup>ii</sup> Styrelseslovens § 17 stk. 4.

<sup>iii</sup> § 37 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

<sup>iv</sup> Socialstyrelsen 2012. Politik for pårørendesamarbejde i botilbud – Et inspirationshæfte

<sup>v</sup> Oslo Standarden: [https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13494579-](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13494579-1699022238/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20planer%20og%20styringsdokumenter/Kort%20fortalt%20oslostandard%20for%20p%C3%A5r%C3%B8rendesamarbeid%20%282%29.pdf)

[1699022238/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20planer%20og%20styringsdokumenter/Kort%20fortalt%20oslostandard%20for%20p%C3%A5r%C3%B8rendesamarbeid%20%282%29.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13494579-1699022238/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20planer%20og%20styringsdokumenter/Kort%20fortalt%20oslostandard%20for%20p%C3%A5r%C3%B8rendesamarbeid%20%282%29.pdf)

<sup>vi</sup> Pårørendeaftaler <https://erfaringskompetanse.no/nyheter/parorendeavtale-et-nytt-verktoy-fra-helsedirektoratet/>